

לַמֵּד לְשׁוֹנֵךְ

90

האקדמיה ללשון העברית * המזכירות המדעית * בעריכת רחל סליג

התשע"ב - 2012

רכב כּלָאִים רכב כלאיים

■ רכב היִבְרִידי (מאנגלית: hybrid vehicle)

רכב המונע בהינע כלאיים, כלומר בשילוב של שיטות להנעת רכב, ובעיקר הינע חשמלי והינע של שרפה פנימית.

המילה כלאיים שאולה מעולם הביולוגיה. בתורה נאסרו זיווגי כלאיים: "בְּהֶמְתָּךְ לֹא תִרְבֶּיעַ כְּלָאִים, שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים, וּבְגָד כְּלָאִים שֶׁעָטְנָו לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ" (ויקרא יט, יט). בערבית פירוש המילים כְּלָא, כְּלָאֵן הוא 'שניהם' או 'השניים'.

אֶפֶר גַּעֲשִׁי

■ אפר וולקני (באנגלית: volcanic dust, volcanic ash)

אפר המתפזר באוויר בעקבות פעילות הר געש.

הצירוף המקראי 'הר געש' מציין שם מקום בארץ ישראל (יהושע כד, ל). בעת החדשה החלו סופרים להשתמש בצירוף הזה במשמעות 'הר אש', volcano, וזו המשמעות המוכרת כיום. מכאן גם שם התואר גַּעֲשִׁי - וולקני. המילה גַּעֲשׂ בהקשרים אחרים ומילים אחרות מן השורש גע"ש מציינות רעש וסערה, כגון נהר גועש.

דִּשְׁנָת דשונת

■ קומפוסט (באנגלית: compost)

דשן שנוצר מחומר אורגני רקבובי, בעיקר מחומר צמחי. את החומר הזה מפרקים חרקים וחיידקים ופטריות בנוכחות אוויר (פירוק אווירני [אירובי]). הדשונת מוחזרת לקרקע כדי לטייב אותה.

מִדְשָׁן (קומפוסטר) הוא מכל שבתוכו נאסף החומר האורגני ונהפך לדשונת. תהליך הפירוק המתרחש בתוך המדשן הוא הִדְשָׁנָה (קומפוסטציה, באנגלית: composting).

המילה **קומפוסט** מקורה במילה הלטינית העתיקה compositum, ומשמעה היסודי - הרכבה, חיבור, ערבוב. למונח העברי נבחרה מילה מן השורש דש"ן בגלל גון המשמעות החיובי שלו (לעומת השורשים רק"ב ודמ"ן).

המילה דִּשְׁנָת שקולה במשקל המילים המציינות שיירים, כגון פְּסֻלָּה, נְסָרָה, נְשָׂרָה, גְּרֵסָה (חומר גרוס שמשתמשים בו לאחר הגריסה), הַפְּרָת (עפר חצוב או חפור), סְחָפָה, גִּזְמָה.

■ (באנגלית: scrapping)

גְּרִיטָה

הפיכה לגרוטאות. מדובר בעיקר במכונות ישנות: בתהליך הגריטה המוסדר מסירים את החומרים המזהמים ומוציאים את המנוע מכלל שימוש. בהמשך ממחזרים את המתכות של הגרוטה. המדינה מעודדת גריטה של כלי רכב ושל מכשירי חשמל ישנים משום שיש בהם סכנה בטיחותית וסביבתית.

שם הפעולה גְּרִיטָה והפועל גְּרַט נגזרו מן המילה גרוטאות. מקורה של מילה זו ביוונית, gryte (= תיק כלים, זוטות), והיא נשאלה ללשון חז"ל.

צורת היחיד התקנית של גרוטאות היא גְּרוּטָה (ולא גרוטאה; האל"ף בצורת הרבים היא חלק מצורן הריבוי).

המונחים שבעלונים האלה הם לקט של מונחי איכות הסביבה שאושרו במליאת האקדמיה בשנת תשע"א (2011). תודתנו על הסיוע בהכנת העלונים נתונה לחברי הוועדה למונחי איכות הסביבה, לד"ר נצן איל (יורד הוועדה למונחי איכות הסביבה) ולמלכה זמלי, נציגת האקדמיה בוועדה.